

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
19 – 20 ЖОВТНЯ 2021 р.**

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»**

м. Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2021 року. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. – 369 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Мельник Ю.М. - д-р екон. наук, професор,
директор ННПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Купріна Н.М. – д.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Савенко І.І. – д.е.н., проф., Іванченкова Л.В. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Неустроєв Ю.Г. – к.е.н., доц.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ФОРМАТ ТА ЗМІСТ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ткачук Г.О., д.е.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Важливим аспектом формування адаптованої системи економічної безпеки підприємства є розробка та застосування корпоративної політики захисту підприємства від деструктивного впливу загроз трансформаційних перетворень (корпоративної політики трансформаційних перетворень), яка ґрунтується на прийнятій концепції безпеки трансформаційних перетворень та направлена на реалізацію основної мети адаптованої системи економічної безпеки підприємства - досягнення безпечного рівня трансформаційних перетворень.

Корпоративна політика підприємства тісно пов'язана із такими категоріями як «корпоративне управління» та «корпоративний контроль». Проблемним питанням корпоративного управління, корпоративної політики та корпоративного контролю присвячено роботи Ігнат'євої І. А., Добровольської В.В., Мальської М. П., Мейер К., Савченко Р.О. та інших науковців.

Теоретичним базисом формування корпоративної політики економічної безпеки підприємства, яке функціонує в умовах трансформаційних перетворень, є концепція безпечності (економічної безпеки) трансформаційних перетворень, мета та завдання системи економічної безпеки в умовах трансформаційних перетворень, корпоративні інтереси підприємства.

Основними завданнями системи економічної безпеки вважаємо:

- 1) забезпечення захисту корпоративних ресурсів (майна);
- 2) забезпечення захисту комерційної таємниці;
- 3) забезпечення захисту корпоративних інтересів;
- 4) захист бізнесу від злочинних дій, включаючи ймовірність шахрайства та рейдерство, під час трансформаційних процесів;
- 5) захист від недобросовісної конкуренції.

За нашими міркуваннями, корпоративна політика трансформаційних перетворень складається із таких складових компонентів як (рис. 1):

1) вибір стратегії підприємства щодо захисту від деструктивного впливу загроз трансформаційних перетворень. Корпоративна політика трансформаційних перетворень, залежно від обраної стратегії, може бути активною, пасивною, реактивною, превентивною та авантюристичною.

2) менеджмент захисту – визначення мети, принципів, функціональних завдань, методів корпоративного управління адаптованою системою економічної безпеки;

3) організація діяльності захисту та кадри – принципи, завдання, суб'єкти та об'єкти діяльності захисту; структура та вимоги кадрової безпеки

4) корпоративний контроль – мета, функціональні завдання, принципи, суб'єкти та об'єкти корпоративного контролю;

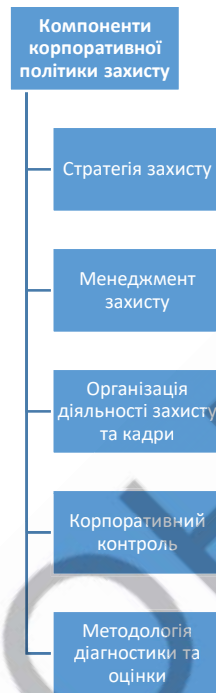

Рис. 1. Компоненти корпоративної політики захисту від загроз трансформаційних перетворень підприємства (авторський доробок)

5) методологія діагностики та оцінки, що передбачає розробку методичних підходів до діагностики загроз та небезпек трансформаційних перетворень, визначення класу їх небезпеки та оцінки рівня економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних перетворень.

В науковій літературі запропоновано декілька підходів до типізації стратегій економічної безпеки підприємства:

1) стратегія раптового реагування на загрози; стратегія прогнозування небезпек та загроз; стратегія відшкодування завданих збитків [1];

2) стратегія, орієнтована на усунення існуючих або запобігання виникнення можливих загроз економічній безпеці; стратегія, націлена на запобігання збитку від впливу існуючих або можливих загроз економічній безпеці; стратегія, спрямована на компенсацію збитку в результаті дії загроз економічній безпеці [2];

1) стратегія виживання, стратегія існування, стратегія обмеження зростання, стратегія зростання [3].

Зазначимо, що сучасне підприємство зазвичай обирає одну із чотирьох поведінкових моделей: нейтрально-пасивну, оборонну, активного розвитку та агресивну. Вибір моделі залежить від концепції розвитку самого підприємства та його корпоративних інтересів. Таке бачення дозволило нам здійснити уточнення вищезазначеної типізації стратегій та запропонувати для системи економічної безпеки трансформаційних процесів використовувати стратегії:

1) стратегія захисту (оборони) з використанням превентивних заходів захисту від загроз та небезпек та заходів нівелювання деструктивного впливу трансформаційних процесів;

2) стратегія активного розвитку, що передбачає застосування профілактичних заходів, заходів активного захисту, активний вплив на процес трансформації та бізнес-процеси (моніторинг, ідентифікація та оцінка рівня загроз), використання заходів ліквідації негативних наслідків загроз та небезпек, направленість на зростання ефективності системи економічної безпеки, активний розвиток адаптивності системи економічної безпеки;

3) стратегія агресивного впливу, яка передбачає використання непопулярних заходів безпеки (розвідка та промислове шпигунство); застосування агресивної бізнес-політики, кадрової та інформаційної політики; активний пошук інноваційних шляхів забезпечення захисту.

Відповідно до норм чинного законодавства [4], поняття «корпоративне управління» щодо системи економічної безпеки підприємства сформулюємо як систему відносин, яка визначає:

1) правила та процедури прийняття рішень щодо формування, функціонування та адаптації системи економічної безпеки підприємства та здійснення корпоративного контролю;

2) розподіл прав і обов'язків щодо управління системою економічної безпеки між суб'єктами управління.

Означені аспекти корпоративного управління складають його зміст. На наш погляд, саме їх необхідно висвітлити у корпоративній політиці підприємства.

Принципами корпоративного управління економічною безпекою є: системно-комплексний підхід; законність, впорядкованість та оперативність дій; безперервність та динамічність процесу; інтегрованість з загальною системою корпоративного управління та системою економічної безпеки підприємства; корельованість із стратегічними цілями та корпоративними інтересами щодо захисту від загроз та ризиків; об'єктивність та адекватність управлінських рішень; гнучкість та адаптивність управління; ефективність управління та інклюзивний підхід.

Суб'єктами реалізації діяльності захисту в системі економічної безпеки підприємства є фахівці з економічної безпеки суб'єктів господарської

діяльності, які повинні володіти знаннями з фінансового та управлінського обліку, фінансового менеджменту, аналізу та безпеки.

За напрямом стратегії захисту виділено такі види кадрової складової корпоративної політики підприємства: активна кадрова політика, пасивна кадрова політика, реактивна кадрова політика, превентивна кадрова політика, авантюристична кадрова політика [5]. В умовах трансформаційних перетворень для створення адаптованої системи економічної безпеки, спроможної забезпечити захист корпоративних інтересів та комерційної таємниці, на наш погляд, раціональним є використання реактивної та активної кадрової політики.

Активна кадрова політика передбачає наявність відповідної корпоративної стратегії й засобів впливу на роботу в умовах трансформаційних процесів, а також якісних програм кадрового забезпечення та розвитку з варіантами їх реалізації при різних ситуаціях. Здійснюється моніторинг кадрових загроз та ризиків, регулюється виконання кадрових програм відповідно до встановлених регламентів. Для забезпечення необхідного рівня кадрової безпеки активна кадрова політика повинна мати постійний характер протягом всього періоду трансформаційного процесу.

Реактивна кадрова політика застосовується у непередбачуваних ситуаціях, які вимагають оперативного втручання, або з метою усунення деструктивних наслідків трансформаційних перетворень. Реактивна політика передбачає здійснення повного контролю за розвитком негативного стану кадрової безпеки, застосовуються заходи агресивного впливу для зниження ризиків роботи з персоналом. За даним видом кадрової політики відсутні мотивація робітників до ефективної праці.

Контроль за здійсненням розкриття корпоративної інформації здійснюють органи управління корпорації. Суб'єктами корпоративного контролю є: загальні збори учасників, спостережна рада, виконавчий орган (одноосібний або колегіальний).

Корпоративний контроль в системі економічної безпеки - це сукупність контрольних заходів, застосування яких забезпечує реалізацію інтересів інвесторів та корпоративну безпеку. Корпоративний контроль надає змогу його суб'єктам, якими є загальні збори учасників, спостережна рада та виконавчий орган, здійснювати вплив на прийняття управлінських рішень. У науковій літературі виділяють акціонерний, управлінський та фінансовий форми корпоративного контролю [8] залежно від суб'єктів його здійснення.

Корпоративний контроль в системі управління економічною безпекою підприємства здійснюється за такими принципами:

- 1) незалежність від внутрішньогосподарських взаємозв'язків;
- 2) забезпечення корпоративних інтересів (інтересів інвесторів);
- 3) постійний характер

- 4) додержання встановленої регламентації та етичних норм;
- 5) законність процедур та методів корпоративного контролю.

Вважаємо, що функціональними завданнями корпоративного контролю в системі економічної безпеки є:

- забезпечення дотримання регламентованого порядку функціонування системи економічної безпеки підприємства;
- забезпечення дотримання політики корпоративної безпеки (фізичної, майнової, фінансової);
- попередження зловживань з боку посадових осіб підприємства;
- обмеження корпоративних ризиків та загроз;
- попередження загроз втрати корпоративної конфіденційності;
- попередження загроз втрати ділової репутації.

Що стосується методології діагностики та оцінки в системі економічної безпеки, пропонуємо віднести до базових аспектів відображення в корпоративній політиці: методичні підходи до ідентифікації загроз та небезпек бізнес-процесів та трансформаційних перетворень; методичні підходи до оцінки спроможності системи економічної безпеки, оцінки стану фінансової системи підприємства, оцінки рівня небезпеки пріоритетних трансформацій; визначаються індикатори моніторингу, ідентифікації й оцінки економічної безпеки та їх порогові параметри.

Необхідно також означити проблемні аспекти формування корпоративної політики економічної безпеки підприємства, які ускладнюють та уповільнюють зазначений процес та які пов'язані із:

- 1) відсутністю нормативно-правової бази та методичного забезпечення;
- 2) відсутністю єдиного підходу до формування корпоративної політики економічної безпеки підприємства;
- 3) формальний підхід до формування корпоративної політики більшості підприємств, що викликає недооціненість власниками та акціонерами (інвесторами) значимості корпоративної політики, як дієвого інструменту управління. Вирішення даної проблеми, на жаль, вимагає часу. Важливим кроком на шляху до розв'язання даної проблеми є популяризація застосування інструментів системи корпоративного управління для захисту від загроз та небезпек бізнес-процесів з метою досягнення корпоративної мети.

Представлені у даній статті наукові викладки щодо формування корпоративної політики економічної безпеки дозволяє зробити висновки щодо їх теоретико-методологічної та практичної значимості, що підтверджується ймовірністю їх застосування на підприємстві реального сектору економіки. Корпоративна політика економічної безпеки, побудована відповідно до запропонованих методичних підходів та структури, є для сучасного підприємства дієвим інструментом управління системою захисту від реальних загроз і небезпек, в тому числі викликаних ендегенними та екзогенними

трансформаційними процесами. Подальший розвиток наукових доробок вбачаємо у дослідженні теоретико-методологічних підходів до розвитку культури корпоративного управління.

Література

1. Іванюта Т. М., Заїчковський О.А. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2009. 256 с
2. Линник О.І., Артеменко Н.В. Стратегія економічної безпеки підприємства як фактор зменшення впливу зовнішніх та внутрішніх загроз / Вісник НТУ «ХП». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. Х.: НТУ «ХП». 2013. № 67 (1040). С. 159-169
3. Роженко О.В. Стратегії економічної безпеки підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості № 51, 2015. С. 51-55.
4. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні. Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. [Електронний ресурс] / Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Ткачук Г.О., Зеленьак В.В., Павленко Г.М., Ткачук А.В. Механізм забезпечення функціонування обліково-аналітичної діяльності в системі економічної безпеки підприємств/ Науково-методичні засади оцінки бізнесу в умовах Євроінтеграції. Монографія / Під ред. д.е.н., проф. В.В. Немченко. Одеса. Видавництво Іванченка І. С., 2019.. С.129-136.
6. Ігнат'єва І. А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління : підручник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 600 с.

РОЛЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В ПРОДОВОЛЬЧІЙ БЕЗПЕЦІ

Молодан М.М.

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Глобальна проблема продовольчої безпеки має широкий спектр вимірювань, що класифікуються за сферами походження чинників, ступенем охоплення соціальних верств населення, регіонально-географічною ознакою і іншим. Основними завдання, які вирішує людство є забезпечення більш раціонального розподілу харчових продуктів та підвищення їх якості. Метою даного дослідження є розгляд потенціалу поліпшення стану продовольчої безпеки в країнах Європи через призму регуляторних процесів і можливість їх впровадження в Україні. Проблематика продовольчої безпеки і ліквідації голоду і нерівності є ключовим питанням національної, регіональної та світової економіки. Значення і використання терміна "продовольча безпека" поступово еволюціонувало в залежності від викликів, що виникають перед

	ОРГАНІЗАЦІЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА	
67.	Євтушевська О.О., к.е.н., доцент; Безбожна. К.В., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	218
	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
68.	Скляр Л.Б., к.е.н., доцент; Добровольська О.Я., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	220
	ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	
69.	Ткачук Г.О., д.е.н., доцент; Козаченко А.В. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	224
	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	
70.	Євтушевська О.О., к.е.н., доцент; Горбатюк І.С., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	228
	ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ І АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
71.	Скляр Л.Б., к.е.н., доцент; Кризька Т.П., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	231
	ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ РІЗНИХ КРАЇН	
72.	Євтушевська О.О., к.е.н., доцент; Ковальова В.О., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	235
	РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	
73.	Скляр Л.Б., к.е.н., доцент; Малик Т.П., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	238
	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТІВ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ ТА ПЕРЕВІРКИ ВИТРАТ В РАМКАХ ДАНИХ ПРОЄКТІВ	
74.	Стасюкова К.В., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	243
	ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
75.	Скляр Л.Б., к.е.н., доцент; Шоман О.Р., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	246
	ФОРМАТ ТА ЗМІСТ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
76.	Ткачук Г.О., д.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	249
	РОЛЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В ПРОДОВОЛЬЧІЙ БЕЗПЕЦІ	
77.	Молодан М.М., ОНАХТ, м. Одеса, Україна	254
	РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
78.	Філахтов К.О., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	257
	НАСЛІДКИ ЗМІНИ ЛОГІСТИКО-ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОВОГО РИНКУ	
79.	Савенко І.І. д.е.н., професор; Ткачев В.А. аспірант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	261
	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН	
80.	Седікова І.О., д.е.н., професор; Бондар В.А., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса,	264